

1. Tabelis on esitatud andmed kahe riigi kohta.

1.1. Valige loetelust sobivad riigid ja paigutage neid riike tähistavad numbrid tabelis õigesse kohta.

Riigid: **1)** Eesti, **2)** Itaalia, **3)** Brasiilia, **4)** Bangladesh

	Sündimus ‰ ₀₀	Suremus ‰ ₀₀	Keskmine eluiga mehed/naised	Imikute suremus ‰ ₀₀	Riiki tähistav number	
Riik A	9	10	77/83	6		1 p
Riik B	30	8	61/61	61		1 p

1.2. Kumba riigi, **A** või **B**, rahvastik on vananev? Põhjendage.

Riigi _____ rahvastik on vananev, sest _____
_____ 1 p

1.3. Millised majanduslikud probleemid võivad tekkida vananeva rahvastikuga riigil?

1) _____
2) _____ 2 p

2. Tabelis on esitatud andmed Soome mõne ettevõtte kohta.

Ettevõte	Töötajaid 1983. aastal	Neist töötajaid teistes riikides	Töötajaid 2005. aastal	Neist töötajaid teistes riikides
Nokia	23 651	18%	58 874	60%
Stora Enso	15 315	10%	46 664	71%
UPM-Kymmene	16 087	15%	31 522	45%
Kone	13 137	66%	27 234	97%
Karl Fazer	4211	10%	14 776	58%

2.1. Tehke tabelis esitatud andmete põhjal kaks üldistust.

1) _____
2) _____ 2 p

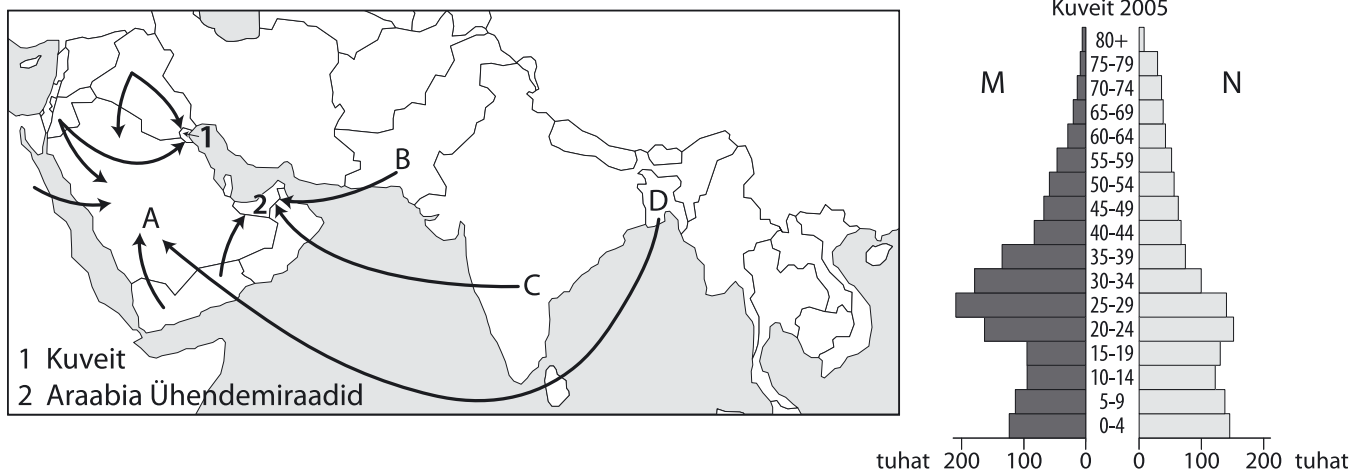
2.2. Selgitage, miks sellised muutused on aset leidnud.

1) _____
2) _____ 2 p

2.3. Mis probleeme võivad need muutused Soomes põhjustada?

_____ 1 p

3. Kaardil on nooltega tähistatud peamised migratsioonisuunad Ees- ja Lõuna-Aasias alates 20. sajandi teisest poolest.

3.1. Nimetage kaardil A, B, C ja D-ga märgitud riigid.

A) _____ 0,5 p

B) _____ 0,5 p

C) _____ 0,5 p

D) _____ 0,5 p

3.2. Miks kaardil B, C ja D-ga märgitud riikidest rännatakse Kuveiti ja Araabia Ühendemiraatidesse? Nimetage olulisim migratsiooni põhjus.

1 p

3.3. Vaadake Kuveidi rahvastikupüramiidi ja selgitage suure sissetände mõju Kuveidi rahvastiku soolis-vanuselisele koosseisule.

1) _____

2) _____

2 p

4. Euroopas on paljude migrantide uus kodumaa Prantsusmaa. Selgitage kahe näite abil, mis probleemid on Prantsusmaal tekkinud või võivad tekkida arvuka sissetände tõttu.

1) _____

2) _____

2 p

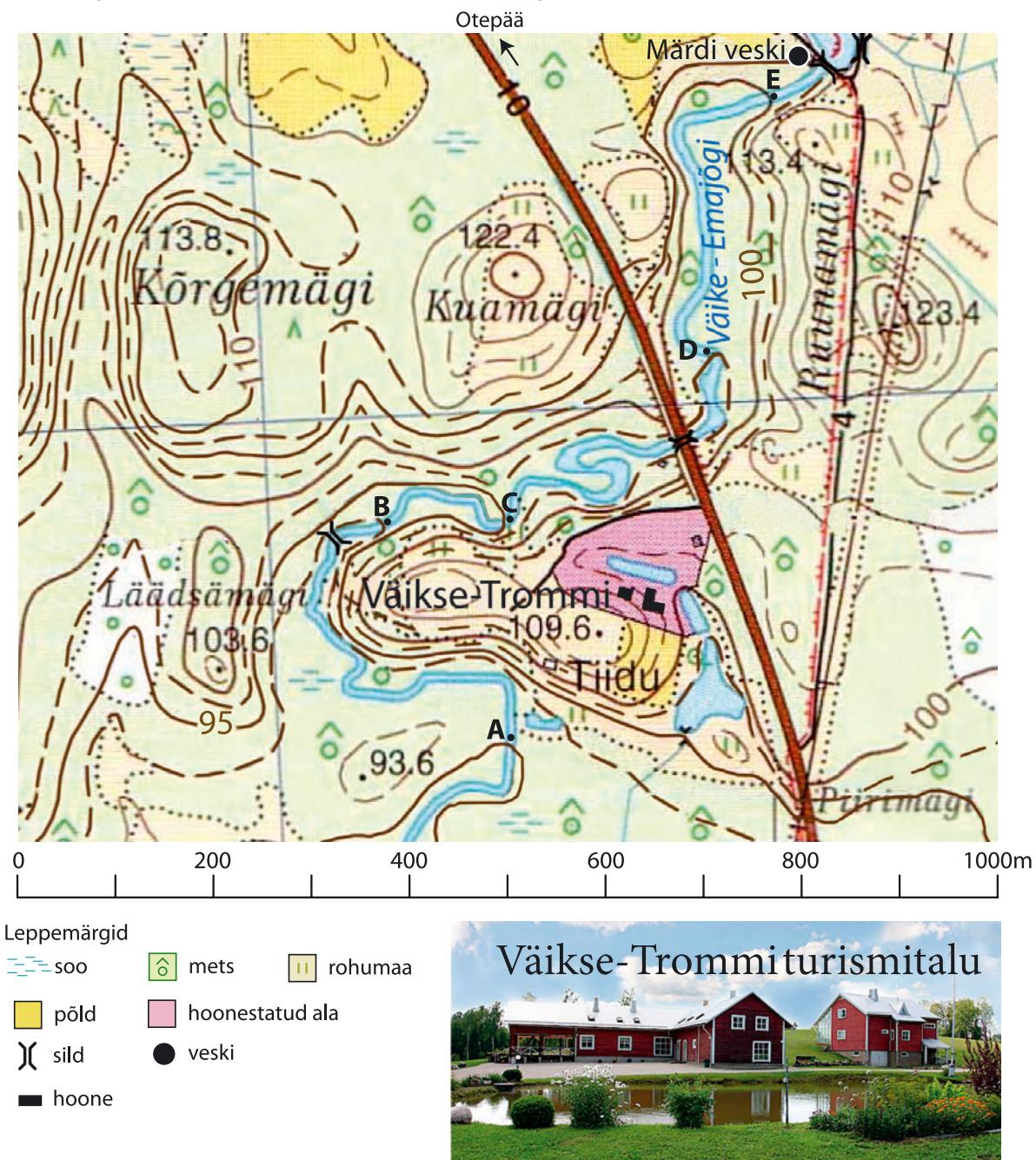
5. Tänapäeval kasvavad linnad arengumaades kiiremini kui arenenud maades. Nimetage kaks põhjust, miks see nii on.

1) _____

2) _____

2 p

6. Järgmistele küsimustele vastamisel kasutage kaardil olevat infot.

6.1. Leidke tekstis vead ja tõmmake neile joon alla.

Veetsime nädalalõpu Lõuna-Eestis Väikse-Trommi turismitalus. Maastik talu ümbruses on künklik ning läheduses voolab Väike-Emajõgi. Väikse-Trommi talu asub selle piirkonna kõige kõrgemal künkal. Huvitav vaatamisväärsus on turismitalust linnulennul 6 km kaugusel 4p kagus asuv Märdi veski. Veskihoone on ehitatud jõe parempoolsele kaldale. Ühel õhtupoolikul tegime matka Kõrgemäele. See võttis vähmale, sest tippu jõudmiseks pidime ronima jõe äärest (sillalt) ligi 114 m kõrgemale.

6.2. Kaardil on Väike-Emajõe erinevad lõigud tähistatud tähtedega (**A–E**). Mis lõigul on jõe voolukiirus suurim? Õige vastus märkige **X**-ga.

- A. ☐ lõigul E–D
 B. ☐ lõigul D–C
 C. ☐ lõigul C–B
 D. ☐ lõigul B–A

1 p

Põhjendage.

1 p

6.3. Mis ilmakaarest on tehtud turismitalu pilt? _____

1 p

6.4. Mis turismiteenuseid võimaldab ümbruskonna loodus Väikse-Trommi turismitalul pakkuda? Selgitage kahte võimalust.

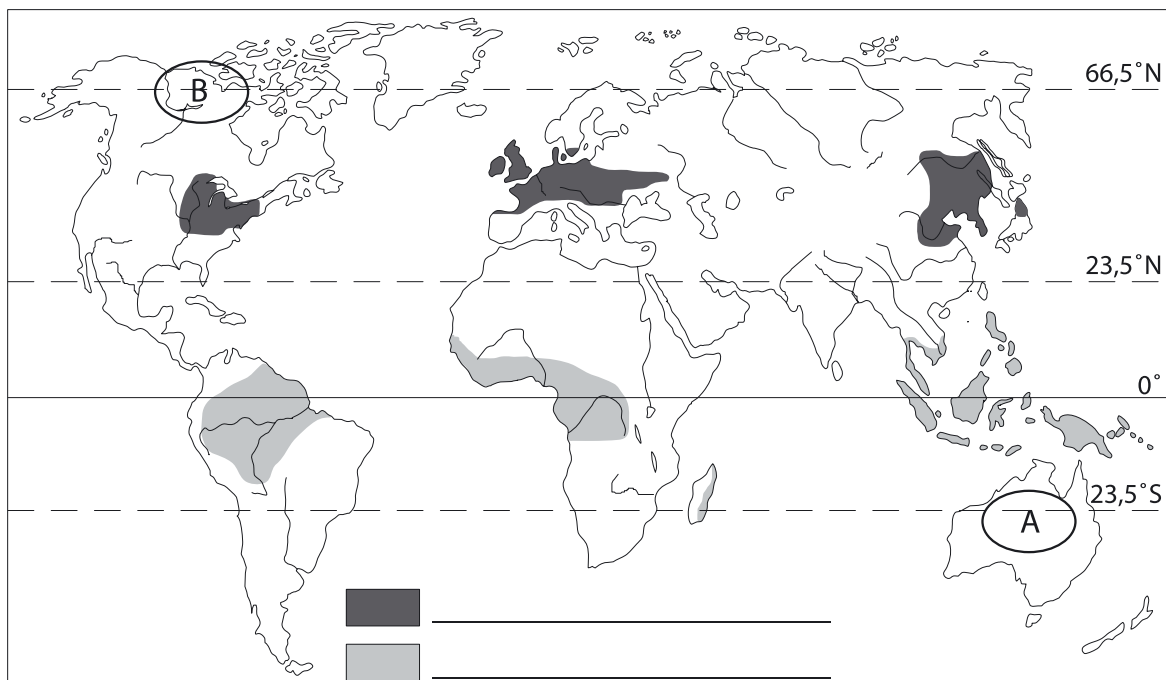
1) _____

2) _____

2 p

7. Kaardil on kujutatud kahe metsatüübi peamine levikuala.

7.1. Kirjutage mõlema leppemärgi juurde, mis metsatüübi levikut sellega kujutatakse.

1 p

1 p

7.2. Miks ei kasva mets piirkondades, mis on kaardil märgitud A ja B-ga?

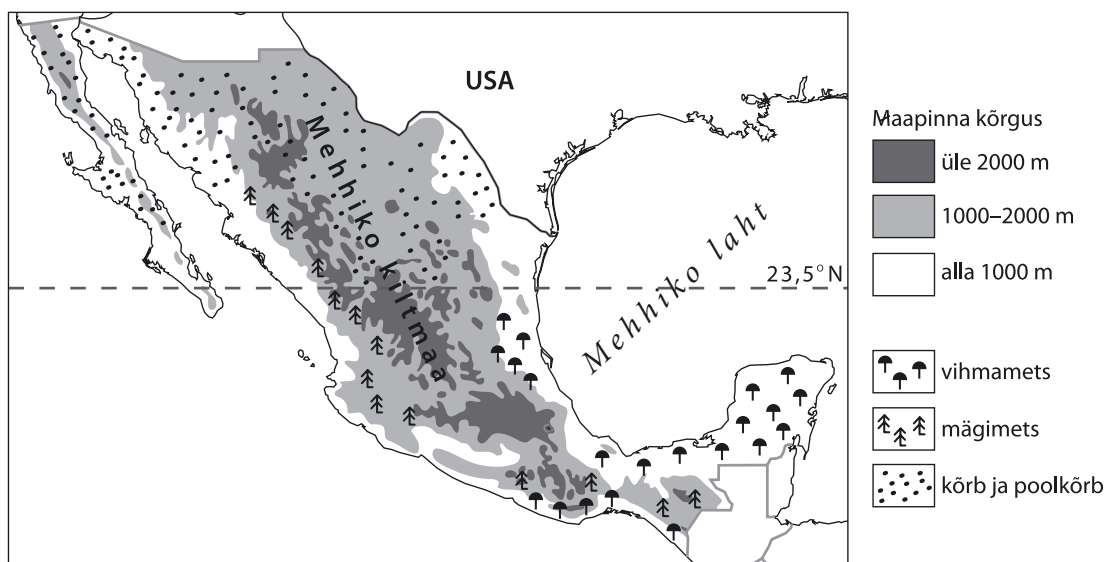
Piirkonnas A ei kasva mets, sest _____

1 p

Piirkonnas B ei kasva mets, sest _____

1 p

8. Järgmistele küsimustele vastamisel kasutage kaardil ja tekstis esitatud infot Mehhiko kohta.

Mehhiko territooriumist moodustab haritav maa 12%. Rohkem kui pool sellest maast kuulub väikefarmerite kogukondadele, kelle farmide suurus on alla 5 ha. Üle 60% inimestest tegeleb elatusmajandusega.

Rahvastiku kiire kasvu tõttu on suurenenud nõudlus põllumajandussaadustele ja seepärast kasutatakse olemasolevaid põllumaid intensiivsemalt ning võetakse kasutusele uusi maid. Kuigi viimastel aastatel on oluliselt kasvanud põllumajandussaaduste tootmine ja eksport, saavad ekspordist tulu vaid vähesed farmerid ning enamik elab endiselt äärmises vaesuses.

Pärast NAFTA-ga liitumist ning paljude riikidega vabakaubandusleppe sõlmimist on Mehhiko väga avatud majandusega ja kiiresti kasvanud väliskaubandusega riik.

USA ja Kanadaga on kaubavahetus 1994. aastaga võrreldes kolmekordistunud. Mehhiko kogueksportist läheb 86% USA-sse. USA on ka Mehhiko suurim välisinvestor, andes 47% Mehhiko ettevõtlusse paigutatud välisinvesteeringutest.

2007. aastal moodustas Mehhiko väliskaubanduse mahust eksport 272 miljardit ja import 282 miljardit dollarit. Peamised ekspordiartiklid on tööstustoodang, nafta ja naftasaadused, hõbe, kohv, puu- ja köögiviljad. Imporditakse metallitöötlemise seadmeid, terast, elektri-seadmeid, põllumajandusmasinaid, autode detaile ja tagavaraosi ning lennukuid ja lennukiosi.

8.1. Miks on Mehhiko põllumajandus väga madala tootlikkusega?

- 1) _____
- 2) _____

2 p

8.2. Mis tüüpi põllumajandusega tegelemiseks on kõige sobivamad tingimused Mehhiko põhjaosas? Kõige täpsem vastus märkige **X**-ga.

- A. ☐ intensiivne nisukasvatus
- B. ☐ piimakarjakasvatus
- C. ☐ suhkruroo- ja kohviistandused
- D. ☐ ekstensiivne lambakasvatus

1 p

8.3. Mis tüüpi põllumajandusega tegelemiseks on kõige sobivamad tingimused Mehhiko lahe rannikul? Kõige täpsem vastus märkige **X**-ga.

- A. ☐ ekstensiivne teraviljakasvatus
- B. ☐ suhkruroo- ja kohviistandused
- C. ☐ rändkarjakasvatus
- D. ☐ ekstensiivne lambakasvatus

1 p

8.4. Selgitage USA majandusarengu aeglustumise võimalikke tagajärgi Mehhiko majandusele.

1) _____

2 p

2) _____

8.5. Iseloomustage Mehhiko väliskaubanduse bilanssi 2007. aastal. Õige vastus märkige **X**-ga.

- A. ☐ positiivne
- B. ☐ tasakaalus
- C. ☐ negatiivne

1 p

8.6. Selgitage, kuidas on majandustegevuse mõjul tekkinud järgmised keskkonnaprobleemid.

Pinnase erosioon Mehhiko lõunaosas _____

1 p

Kõrbestumine Mehhiko kiltmaal _____

1 p

9. Kuidas on võimalik pinnast erosiooni eest kaitsta sademeterikkas piirkonnas asuval mäenõlval? Selgitage kahte võimalust.

1) _____

2 p

2) _____

10. Märkige kaardil tähtedega **A–H** tähistatud objektide nimed vastavale joonele.

A) _____ (saar) 0,5 p

B) _____ (saar) 0,5 p

C) _____ (jõgi) 0,5 p

D) _____ (jõgi) 0,5 p

E) _____ (poolsaar) 0,5 p

F) _____ (poolsaar) 0,5 p

G) _____ (järv) 0,5 p

H) _____ (väin) 0,5 p

11.

11.1. Selgitage, mis paigutustegureid tuleb arvestada teaduspargi asukoha valikul.

1) _____

2) _____ 3 p

3) _____

11.2. Joonisel kujutatud piirkonda tahetakse rajada teaduspark. Otsustage, milline koht (**A–E**) on teaduspargi rajamiseks kõige sobivam. Märkige see **X**-ga.

- vanalinn
- elamurajoon
- tööstuspiirkond
- roheline vöönd
- maantee
- lennujaam
- sadam
- elektrijaam
- rauamaagi kaevandus
- ülikool

Koht A ☐

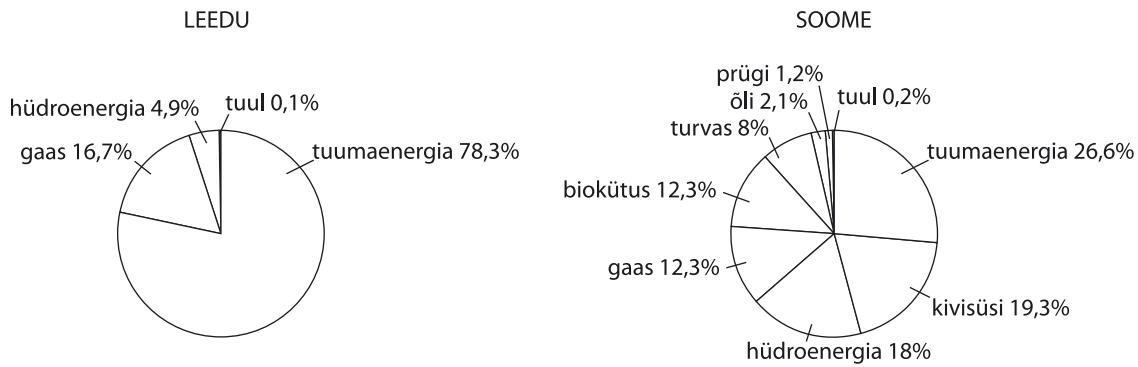
Koht B ☐

Koht C ☐ 1 p

Koht D ☐

Koht E ☐

12. Diagrammidel on esitatud Leedu ja Soome energiaallikate osatähtsus elektri tootmises.

12.1. Miks on Soomes elektrienergia tootmine jätkusuutlikum kui Leedus?

1) _____

2) _____

2 p

Leedu on lubanud 2009. aastal Ignalinas asuva tuumaelektrijaama sulgeda. Samal ajal on kavas rajada Leedusse uus ja senisest võimsam tuumajaam. Ignalina tuumajaama peadirektor väidab:

”Tuumaeenergeetikale ei ole tänapäeval alternatiivi, sest energia tootmiseks suurtes kogustes on tuumajaamad kõige keskkonnasõbralikumad.”

13. Esitage tuumajaama peadirektori väitele kaks toetavat ja kaks vastuargumenti.

Toetavad argumendid:

1) _____

2) _____

2 p

Vastuargumendid:

1) _____

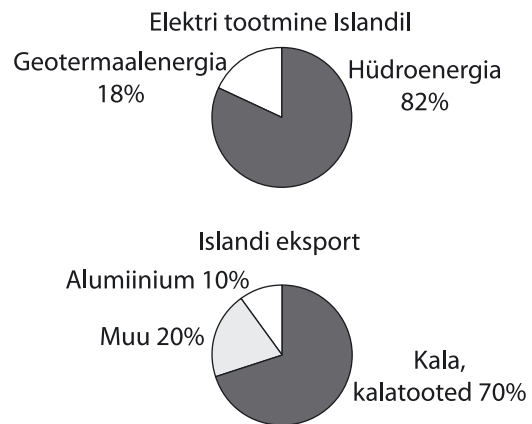
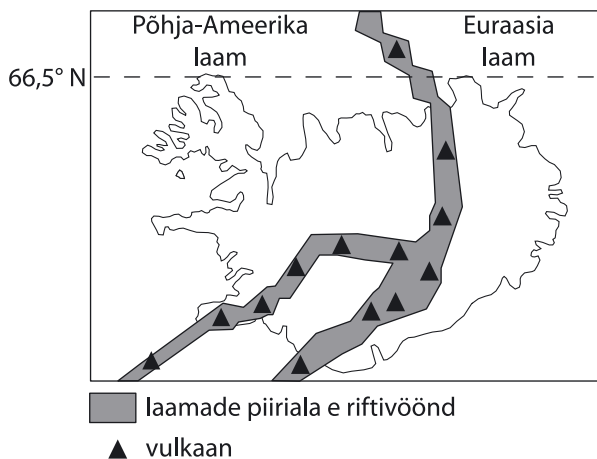
2) _____

2 p

13.1. Mis on Eestis peamine energiaallikas elektrienergia tootmisel? _____

1 p

14. Järgmistele küsimustele vastamisel kasutage juuresolevaid infoallikaid Islandi kohta.

14.1. Island on geoloogilises mõttes “**noor ja õhuke**” maa. Toetudes laamtektoonika teooriale, selgitage selle väite paikapidavust.

_____ 2 p

14.2. Miks on geotermalaenergial märkimisväärselt suur osa Islandi energeetikas?

_____ 1 p

14.3. Alumiiniumil on Islandi ekspordis oluline koht. Selle tootmiseks impordib Island boksiiti, sest oma maagivarud puuduvad. Miks on Islandil otstarbekas alumiiniumi toota?

_____ 1 p

14.4. Nimetage neli looduslikku tegurit, mis raskendavad islandlaste elu ja majandustegevust.

1) _____ 2) _____
3) _____ 4) _____ 2 p

15. Selgitage, millistes tingimustes ja kuidas kujuneb mulda väljauhtehorisont.

_____ 2 p

16. Otsustage, kas väited on tõesed või väärad. Põhjendage oma otsuseid.

Tõene/väär Kõrgmäestikes, kõrgemal kui 5000 m, on ülekaalus keemiline murenemine.

Põhjendus: _____

1 p

Tõene/väär Kõrbetes domineerib füüsikaline murenemine.

Põhjendus: _____

1 p

17. Lugege läbi järgnev tekst ning nimetage kolm tegurit, mille tõttu Pakri pank varises.

2008. a märtsis varises Pakri panga küljest alla pea neljakümne meetri pikkune ja paari meetri laiune paelahmakas. Hiiglasliku paekamaka allalangemise tagajärjel tekkinud väring raputas paeastangusse uue, praeguseks kohati juba pooleteise meetri laiuse praod.

Pakri pank on üks väheseid kohti Eestis, kus meri paeastangut murrutab. Vihmase talve tõttu vettisid pangas olevad praod korralikult läbi ning vesi paisutas neid jäätumisel laiemaks. Kuna paekihi all olev savikas kiht on märjana ideaalne libisemispind, peavad geoloogid vaid aja küsimuseks, kui uus lahmakas alla variseb.

1) _____

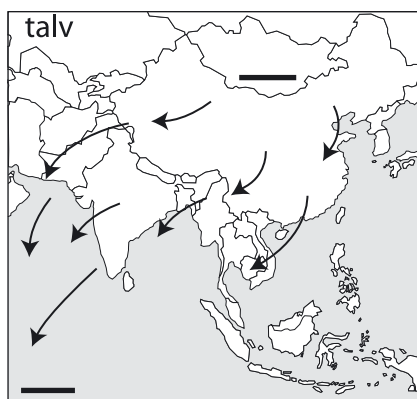
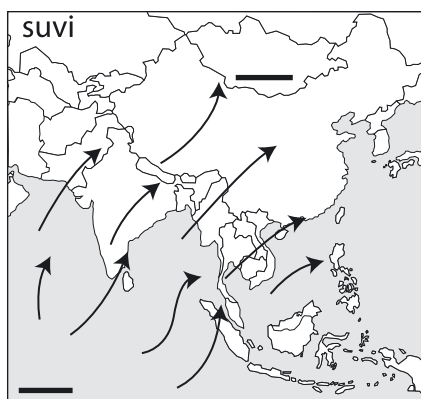
2) _____

3 p

3) _____

18.

18.1. Märkige joonistel olevatele joonekestele **K** ja **M** vastavalt sellele, kus paiknevad kõrg- ja madalrõhuala.

K kõrgrõhuala

M madalrõhuala

→ valitsev
tuule suund

1 p

18.2. Selgitage kõrg- ja madalrõhualade kujunemist ning valitsevat tuule suunda Lõuna-Aasias suvel.

2 p

18.3. Kumb aastaeg, suvi või talv, on Lõuna-Aasias sademeterikkam? Põhjendage.

Lõuna-Aasias on sademeterikkam _____, sest _____

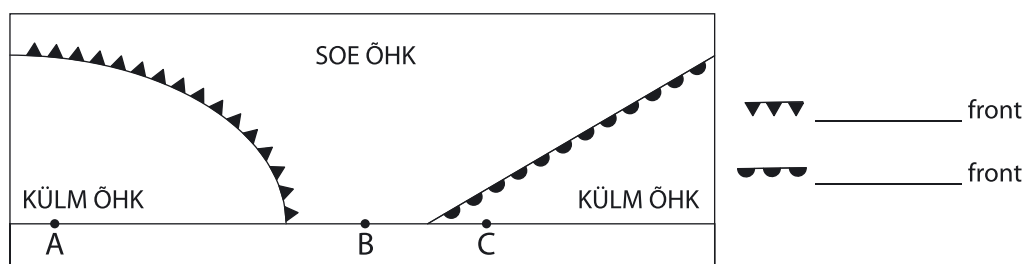
1 p

18.4. Kuidas nimetatakse joonistel kujutatud tuultesüsteemi? _____

1 p

19. Joonisel on kujutatud tsükloni vertikaalne läbilõige.

19.1. Kumb leppemärk tähistab sooja, kumb külma fronti?

1 p

19.2. Mis kohtade (A–C) ilma iseloomustavad tabelis toodud väited? Märkige vastav täht tabelisse.

Ilm	Täht joonisel
Tihe pilvisus ja laussademed.	
Valitseb selge ja jahe ilm.	

1 p

1 p

20. Mõõtmised näitavad, et süsihappegaasi kontsentratsioon atmosfääris ja osooni sisaldus osoonikihis on muutunud.

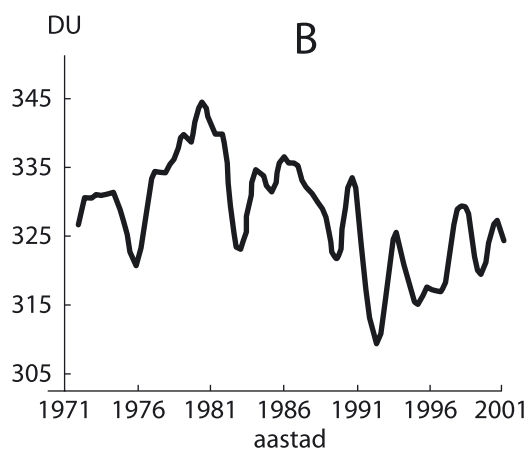
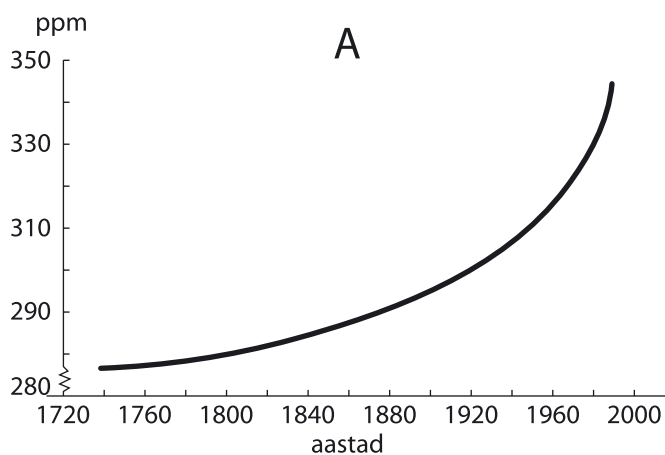
20.1. Kumb joonis (A või B) kujutab osoonisisalduse muutust osoonikihis?

Õige vastus märkige **X**-ga.

Joonis A ☐

Joonis B ☐

1 p

20.2. Tooge näiteid tagajärgedest, mis võivad nende muutustega kaasneda.

Tagajärg, mis võib kaasneda süsihappegaasi kontsentratsiooni muutusega atmosfääris.

1 p

Tagajärg, mis võib kaasneda osoonisalduse muutusega osoonikihis.

1 p

21. Selgitage kahe näite abil, kuidas jõed kujundavad pinnamoodi.

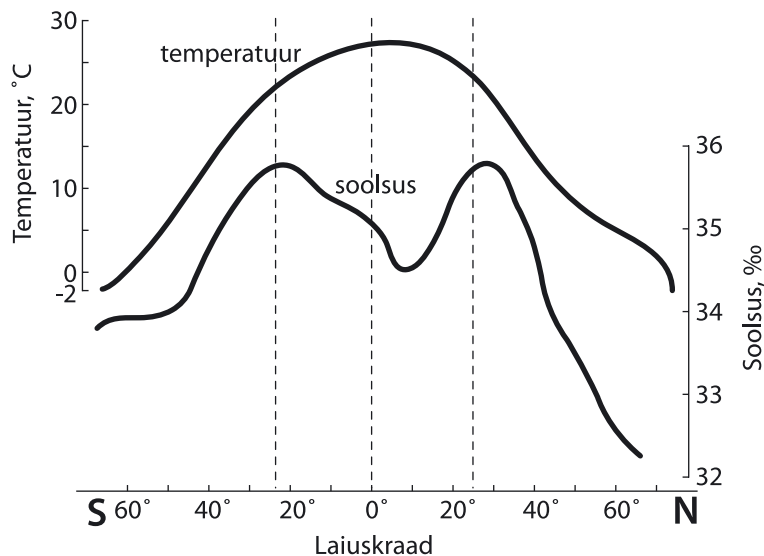
1) _____

2) _____

2 p

22. Otsustage, kas järgmised väited maailmamere vee omaduste kohta on tõesed või väärad.

Tõesed väited märkige **X**-ga veerus „Tõene“ ja väärväited veerus „Väär“.

A. Kõrgete temperatuuride tõttu on ekvaatori piirkonnas merevee soolsus kõrgem kui pöörijoontel.

Tõene Väär

--	--

1 p

B. 60. laiustel on maailmameri põhjapoolkeral magedam kui lõunapoolkeral.

--	--

1 p

C. Rohkete sademete tõttu on merevesi ekvaatoril magedam kui 20. laiustel.

--	--

1 p

D. Liikudes ekvaatorilt poolustele, kasvab soolsus pidevalt kogu maailmamere ulatuses.

--	--

1 p